

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาnonระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
The Development of Participative Management Model of the
Yarang District Non-Formal and Informal Education Centre,
Pattani Province

ไรวินท์ พลเพชร*

ศูนย์การศึกษาnonระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปัตตานี

Raiwin Phonphet*

Yarang District Non-Formal and Informal Education Centre, Pattani Provincial Office of the
Non-formal and Informal Education.

Received: July 17, 2021

Revised: September 1, 2021

Accepted: September 2, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของของศูนย์การศึกษา nonระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง 3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบ มีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง ครูและบุคลากร กศน. อำเภอยะรัง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย รวมทั้งหมด 80 คน เครื่องมือที่ใช้ การวิจัย คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) รูปแบบการบริหารแบบ มีส่วนร่วม 3) แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 4) แบบสอบถามผลการใช้ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .13) 2) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีความเหมาะสม และมีผลการประเมินเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = .35) 3) ครู และบุคลากร กศน. อำเภอยะรังมีความพึงพอใจต่อการการใช้รูปแบบการบริหาร

* ไรวินท์ พลเพชร (Corresponding Author)
e-mail: Raiwin4@gmail.com

แบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = .46) และสถานศึกษามีผลงานเชิงประจักษ์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษา ด้านนวัตกรรม และด้านพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนา รูปแบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study participative management of the Yarang district non-formal and informal education centre. 2) to develop participative management model of the Yarang district non-formal and informal education centre. 3) to study the effect of using participative management model of the Yarang district non-formal and informal education centre. The simple random sampling technique was selected to recruit 80 samples, including directors, school boards, teachers and staffs. The research instruments were 1) participative management questionnaire, 2) participative management model, 3) assessment form of participative management model, 4) participative management model's result questionnaire. The research statistics were mean and standard deviation. The research findings were shown as follows: 1) The overall participative management of Yarang district non-formal and informal education centre was found at the high level ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.13). 2) Participative management model was appropriate and the assessment of overall usage possibility was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.35), 3) Teachers and staffs had overall satisfaction towards participative management model of the Yarang district non-formal and informal education centre at the highest level ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.46) and academic institutions had 3 empirical works : Institution, Innovation and Community development.

Keywords: Development, Model, Participative Management

บทนำ

จากสภาพการณ์ และการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันมีปัญหาทั้งในด้านการกระจายโอกาส การเคารพความแตกต่าง การมีส่วนร่วมและการปรองดอง โดยปัญหาเหล่านี้เป็นความรุนแรงและความขัดแย้งเชิงโครงสร้างที่ขัดขวางการพัฒนาการศึกษา โดยเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ คือ การจัดการศึกษา ซึ่งในการจัดการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรจะต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลาง ชุมชน และนโยบายทางด้านการศึกษา แนวคิดพหุวัฒนธรรม การจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม และแนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุข นอกจากนี้ยังพบว่า ที่ผ่านมานโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัด

ภาคใต้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายทำให้ผู้ปฏิบัติสับสน และเมื่อมีการนำนโยบาย แผนงานมาตรการไปสู่การปฏิบัติเพียงแต่ประเมินว่าได้ทำแล้ว แต่ขาดการวิเคราะห์ประเมินถึงสิ่งที่ทำว่ามี คุณภาพ หรือเกิดผลตามเป้าหมายหรือไม่ (Wisalaporn, 2007) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินงานของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. เนื่องจากภารกิจหลักในการดำเนินงานจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่และ ชุมชนเป็นหลัก ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ศูนย์การศึกษาชนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง หรือ กศน. อำเภอยะรัง เป็นสถาน ศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปัตตานี สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับผู้เรียน และประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี อย่างทั่วถึง และเท่าเทียม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 โดยดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบระดับขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาชีวิตและพัฒนาอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาประชาชน กลุ่มเป้าหมายให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความรู้ มีอาชีพหรือพัฒนาอาชีพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักปรัชญาคิดเป็น ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาให้ ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี และการเข้าถึงชุมชนเพื่อ การพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งในการสร้างกรอบการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามกระบวนการบริหารงาน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. ประกอบด้วยงานอำนวยการ และยุทธศาสตร์ งานส่งเสริมปฏิบัติการ และงานส่งเสริมภาคีเครือข่าย/กิจกรรมพิเศษ ซึ่งครอบคลุมกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยและ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็น รวมถึงแนวคิดเชิงระบบที่เป็น ปัจจัยสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เป็น แนวทางในการบริหาร เนื่องจากการทำงานในบริบทพื้นที่จริงจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ซึ่งการ มีส่วนร่วมในการทำงานไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ลงมือกระทำงานโดยตรง สามารถเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะหรือ ข้อคิดเห็น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจะให้ความสำคัญในเรื่องของคน และงานควบคู่กันไป ดังนั้นผู้บริหาร ที่ดีควรใช้หลักในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อความเจริญทางด้านการศึกษาต่อไปซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Swanaburg (1996) ที่กล่าวว่า การบริหารที่มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจโดย การมอบหมายอำนาจจากผู้จัดการระดับสูงลงไปสู่ผู้ปฏิบัติ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และหน้าที่ การมอบ อำนาจรวมถึงภาระงานและความรับผิดชอบต่าง ๆ ซึ่งทุกคนต้องยอมรับและรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการดำเนินงานที่เป็นการคิดเชิงระบบ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงานที่เป็นระบบตามแนวคิด ของ Lunenberg and Ornstein (1996) กล่าวว่า องค์ประกอบของระบบประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลที่ได้รับหรือผลผลิต และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง และศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบ

มีส่วนร่วม เพื่อนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนและผู้รับบริการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. ที่มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

รูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักในการอธิบายความคิด ซึ่งมีลักษณะเป็นคำอธิบายแผนผัง หรือแผนภาพ ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบ จะมีการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้าง และความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัย หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่กำลังศึกษาการพัฒนารูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ (George, A. Steiner, 1969) ในการพัฒนารูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ผลลัพธ์ Keeves, John P. (1988) ได้กล่าวถึงหลักการเพื่อใช้กำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการดังนี้ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น จากการใช้รูปแบบได้ 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลในเรื่องที่ศึกษา 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลในหน่วยงานมีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การรับผิดชอบ การวางแผนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์กร Swanaburg (1996) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) การไว้วางใจกัน (Trust) ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานซึ่งจะสามารถทำให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ 2) ความผูกพัน (Commitment) โดยผู้บริหารและบุคลากรได้ร่วมกันปฏิบัติงาน มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน 3) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Goals and Objective) การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกันของผู้บริหารร่วมกันปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายขององค์กร

จะทำให้เกิดการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลงานสำเร็จที่ออกมาจะมีประสิทธิภาพ 4) ความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบงานและดำเนินงานด้วยตนเองได้ (Autonomy) และ 5) คุณลักษณะอื่น ๆ (Other Characteristics) เช่น การมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วม และเป้าหมายร่วม เป็นต้น เพื่อที่จะช่วยกันขับเคลื่อนภารกิจขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จ

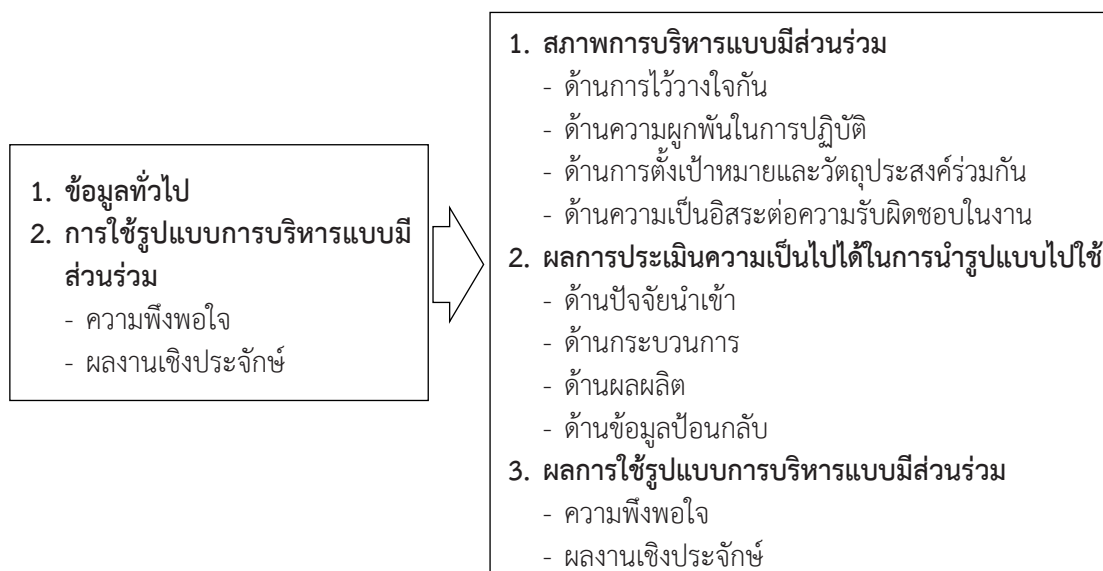
แนวคิดการคิดเชิงระบบ

การคิดเชิงระบบ หรือแนวคิดเชิงระบบ หมายถึง การคิดที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน และขึ้นต่อกัน โดยส่วนประกอบต่าง ๆ ร่วมกันทำงานอย่างผสมผสานกัน มีลำดับขั้นตอนเป็นเหตุเป็นผล มีเป้าหมายชัดเจน และยอมรับภาวะความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Pegasus, C., 2000) (Anderson & Johnson, 1997) วิธีคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) เป็นกระบวนการคิดขั้นสูงสำหรับองค์การเรียนรู้และบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด ความเข้าใจคลาดเคลื่อน จนนำไปสู่การสร้างปัญหาที่ทำให้เราไม่สามารถไปถึงสภาพอนาคตที่พึงปรารถนาได้ ดังนั้นการคิดอย่างเป็นระบบจึงมีความสำคัญที่เกี่ยวกับการคิดในลักษณะเชื่อมโยง คิดแบบภาพรวมมองเห็นภาพทั้งหมด รู้จักสังเคราะห์ และมองเส้นปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของระบบทำให้ความสัมพันธ์เชิงลึกและความสัมพันธ์แนวกว้าง (Prayoon, 2005) ซึ่งองค์ประกอบในระบบ มีองค์ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลที่ได้รับหรือผลผลิต (Output) ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขาดสิ่งใดไม่ได้ ซึ่งในระบบจะต้องมีการตรวจสอบอยู่ทุกขั้นตอน เรียกว่า Feedback หรือข้อมูลย้อนกลับ เป็นการบอกให้รู้ว่าแต่ละขั้นตอนดีหรือไม่ดีเพียงใด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี คณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง และครูและบุคลากร กศน.อำเภอยะรัง รวมทั้งหมด 100 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การประมาณขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 80 คน โดยจำแนก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี จำนวน 12 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 8 คน ครูและบุคลากร กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 60 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

3. แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

4. แบบสอบถามผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสวนเบิร์ก จากนั้น นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลกำหนดโครงสร้างตามความเหมาะสม เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น มีเนื้อหา 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน และตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามมีค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ 0.93 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try Out) กับผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรของ กศน. อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัต ได้ค่าความเชื่อมั่น

เท่ากับ .888 จากนั้นนำแบบสอบถามไปใช้สอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ยะรัง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และนำผลการศึกษา สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ กศน. อำเภอยะรังในตอนต้นที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลประกอบ โดยผู้วิจัยได้สรุป องค์ประกอบ และนำมาจัดเรียงลำดับตามความสอดคล้องในการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับบริบทของสถานศึกษา ท้องถิ่น และชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) การกระจายอำนาจในการบริหาร 2) การไว้วางใจกัน 3) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 4) การเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และ 5) การยึดมั่น ผูกพัน ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเชิงระบบ สรุปองค์ประกอบของระบบมี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านที่ 2 กระบวนการ ด้านที่ 3 ผลผลิต และด้านที่ 4 ข้อมูลป้อนกลับ

2) ดำเนินการยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง จากนั้นจัดทำคำอธิบายประกอบการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปทดลองใช้ ได้แก่ รายละเอียดองค์ประกอบ แนวทางการดำเนินงาน ผลที่ได้รับ สิ่งที่ได้จากการใช้รูปแบบ และเงื่อนไข การนำกระบวนการของรูปแบบไปใช้ รูปแบบมีค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ 0.93 นำรูปแบบไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 20 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม และยืนยันความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ จากนั้นนำรูปแบบไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง

3. แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินคุณภาพของรูปแบบ เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ สร้างแบบประเมินแบ่งออกเป็น ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) และตอนที่ 2 จำนวน 21 ข้อ ซึ่งเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท และตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบประเมินมีค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ 0.886 จากนั้นนำแบบประเมินคุณภาพไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบสอบถามผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจ สร้างแบบสอบถาม ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อ การใช้รูปแบบ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท และตอนที่ 2 แบบสอบถามผลงานเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม แบบสอบถามมีค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ 0.92 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชั้นศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง โดยการแจกแบบสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากร กศน. อำเภอยะรัง

จำนวน 60 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 8 คน รวมทั้งหมด 68 คน

2. ขั้นพัฒนารูปแบบ

พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง โดยใช้ข้อมูลการศึกษาสภาพการบริหารของ กศน. อำเภอยะรัง และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ร่วมกับการบริหารงานเชิงระบบ จากนั้นนำร่างรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ

3. ขั้นตรวจสอบรูปแบบ

นำรูปแบบไปให้ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาตรวจสอบยืนยันความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และแบบประเมินคุณภาพของรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี จำนวน 12 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 8 คน รวมทั้งหมด 20 คน

4. ขั้นทดลองใช้รูปแบบ

นำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากร กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 60 ท่าน เป็นเวลา 1 ปี (2 ภาคเรียน)

5. ขั้นศึกษาผลการใช้รูปแบบ

หลังจากใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง ผู้วิจัยทำการสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ และรวบรวมผลงานเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 68 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ และในตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. หาคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบตอนที่ 1 เป็นการสรุปพรรณนาเชิงบรรยาย ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. แบบสอบถามความพึงพอใจ ในตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในตอนที่ 2 ผลงานเชิงประจักษ์ เป็นการสรุปพรรณนาเชิงบรรยาย

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากร กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 60 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 8 คน รวมทั้งหมด 68 คน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการไว้วางใจกัน			
1. ผู้บริหารให้ความไว้วางใจครูให้ทำงานสำคัญ	4.26	.55	มาก
2. ผู้บริหารให้โอกาสครูได้ทำงานที่หลากหลาย	4.24	.56	มาก
3. ผู้บริหารให้คณะครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.35	.43	มาก
4. บรรยากาศในการทำงานเป็นการให้การไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4.32	.52	มาก
5. ผู้บริหารมีการติดตาม สอบถามความก้าวหน้าของงานที่มอบหมายเป็นระยะ	4.20	.54	มาก
ภาพรวม	4.28	.28	มาก
ด้านความผูกพันในการปฏิบัติงาน			
6. ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนครูในการปฏิบัติงาน	4.23	.51	มาก
7. ผู้บริหารร่วมปฏิบัติงานกับครูอย่างเหมาะสม	4.18	.44	มาก
8. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้เสนอแนะและร่วมแสดงความคิดเห็น	4.31	.70	มาก
9. ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับครูอย่างเหมาะสม	4.23	.56	มาก
10. ผู้บริหารให้โอกาสครูได้ใช้ความรู้และความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน	4.27	.60	มาก
ภาพรวม	4.24	.23	มาก
ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน			
11. ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.24	.54	มาก
12. ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการทำแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา	4.36	.48	มาก
13. ผู้บริหารและครูร่วมกันตั้งเป้าหมายและพัฒนาเป้าหมายของสถานศึกษาด้วยกัน	4.16	.54	มาก
14. ผู้บริหารมีส่วนร่วมกำหนดความรับผิดชอบ สามารถจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากทุกคนมีเป้าหมายและแนวทางร่วมกัน	4.14	.62	มาก
15. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	4.15	.51	มาก
ภาพรวม	4.21	.26	มาก
ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน			
16. ผู้บริหารและครูรับผิดชอบหน้าที่ในการปฏิบัติงานร่วมกัน	4.17	.53	มาก
17. ครูสามารถตัดสินใจและสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่	4.18	.53	มาก
18. ครูทุ่มเทและเต็มใจต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่	4.19	.54	มาก
19. ครูมีอิสระในการปฏิบัติงานของตนเอง	4.00	.28	มาก
20. ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงงานของตนเองและสามารถนำเสนอต่อผู้บริหารได้	4.20	.40	มาก
ภาพรวม	4.15	.24	มาก
โดยภาพรวม	4.22	.13	มาก

จากตารางที่ 1 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการไว้วางใจกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.28) ด้านความผูกพันในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.23) ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.26) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.24)

2. ผลการพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นไปให้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี จำนวน 12 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 8 คน รวมทั้งหมด 20 คน ประเมินความเหมาะสมและประเมินคุณภาพเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ผลการวิเคราะห์รายละเอียดดังนี้

ผลการประเมิน พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง มีความเหมาะสม และผลการประเมินคุณภาพเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.35) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (input) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.26) ด้านกระบวนการ (Process) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.56) ด้านผลผลิต (Output) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.35) ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.47) และรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรังมีรายละเอียดดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

3. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

ผู้วิจัยได้นำคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง โดยทำการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากร จำนวน 60 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง จำนวน 8 คน รวมทั้งหมด 68 คน หลังการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว แล้วนำคะแนนมาคำนวณเพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของครูและบุคลากร กศน. อำเภอยะรัง ที่มีต่อการการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านปัจจัยนำเข้า (input)			
1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	4.67	0.54	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ	4.69	0.53	มากที่สุด
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.58	0.53	มากที่สุด
4. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.61	0.55	มากที่สุด
5. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ตามฝ่ายงานต่าง ๆ ตามความถนัดและความเชี่ยวชาญ	4.62	0.52	มากที่สุด
ภาพรวม	4.63	0.48	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ (Process)			
6. กระจายอำนาจ และให้อำนาจในการตัดสินใจในการบริหารงานระดับตำบล/พื้นที่	4.68	0.56	มากที่สุด
7. การไว้วางใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.59	0.53	มากที่สุด
8. การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบจัดกิจกรรมโครงการของสถานศึกษา	4.58	0.61	มากที่สุด
9. การมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาโดยการสอนแบบโครงงานเป็นฐานหรือปัญหาเป็นฐาน	4.67	0.51	มากที่สุด
10. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนและภาคีเครือข่าย	4.57	0.50	มากที่สุด
ภาพรวม	4.62	0.49	มากที่สุด
ด้านผลผลิต (Output)			
11. ผู้บริหารมีการบริหารโดยให้ครูมีส่วนร่วมในดำเนินงานต่าง ๆ	4.63	0.52	มากที่สุด
12. ครูและบุคลากรมีความผูกพันกับองค์กรพร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ	4.65	0.54	มากที่สุด
13. การจัดกิจกรรมโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	4.61	0.55	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
14. มีชิ้นงานหรือนวัตกรรมใหม่จากการสอนแบบโครงงาน	4.68	0.48	มากที่สุด
15. มีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับชุมชนและภาคเครือข่าย	4.60	0.53	มากที่สุด
ภาพรวม	4.64	0.45	มากที่สุด
ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)			
16. สถานศึกษามีผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์	4.56	0.50	มากที่สุด
17. สถานศึกษาได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ	4.67	0.46	มากที่สุด
18. ได้รับรางวัลนวัตกรรม/ผลงานดีเด่น ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ	4.65	0.54	มากที่สุด
19. สถานศึกษานำผลงานหรือนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาชุมชน	4.51	0.50	มากที่สุด
20. การมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน SAR	4.54	0.53	มากที่สุด
ภาพรวม	4.59	0.45	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยภาพรวม	4.62	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูและบุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง ที่มีต่อการการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง โดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (input) โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) ด้านกระบวนการ (Process) โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49) ด้านผลผลิต (Output) โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.45) ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.45)

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง พบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษามีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง ได้เล็งเห็นความสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารโดยเน้นการมีส่วนร่วมเป็นหลัก ก่อให้เกิดการพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรมอันดีงาม นำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้แนวทางในการปฏิบัติงานส่วนหนึ่งอาจมาจากการให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมดำเนินงาน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Mc Clelland, D. (1961) ที่กล่าวว่า ผู้ที่จะทำงานให้ประสบ

ความสำเร็จต้องมีแรงจูงใจในด้านความต้องการสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับสูง หรือกล่าวได้ว่าความสำเร็จของงาน จะทำได้โดยการกระตุ้นความต้องการด้านสัมฤทธิ์ผลเป็นสำคัญ ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ กับแนวคิดของ Swanaburg (1996) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของการบริหารแบบ มีส่วนร่วม มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การไว้วางใจกัน ซึ่งเป็นปรัชญาพื้นฐานของการมีส่วนร่วม 2) ความยึดมั่น ผูกพัน 3) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 4) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน สอดคล้อง กับผลการวิจัยของ Kammata (2015) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มสระยาไสม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความผูกพัน ที่จะปฏิบัติ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และ การไว้วางใจกัน และผลการวิจัยของ Sangin (2016) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมาก ไปน้อย ดังนี้ ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน และทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความ ผูกพัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และร่วม รับผิดชอบดำเนินการ ด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ ด้านความเป็นอิสระที่จะ รับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ และด้านความไว้วางใจกัน ตามลำดับ

2. จากการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อรรถาศัย อำเภอยะรัง พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นการนำ กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดเชิงระบบ มาใช้ในการพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารแบบมี ส่วนร่วมที่เป็นระบบ ในด้านปัจจัยนั้น จำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานอำนวยการและยุทธศาสตร์ งานส่งเสริม ปฏิบัติการ และงานส่งเสริมภาคีเครือข่าย/กิจกรรมพิเศษ ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาหลักของ สถานศึกษา รวมถึงหลักสูตรการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อรรถาศัย และระเบียบอื่น ๆ เกี่ยวข้อง ในด้านกระบวนการ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีกระบวนการที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีการกระจายอำนาจให้กับครู และบุคลากรที่รับผิดชอบ งานในระดับตำบลหรือพื้นที่ และรูปแบบดังกล่าวมุ่งเน้นการไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะช่วยกันพัฒนา สถานศึกษา พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในด้านผลผลิต กคน. อำเภอยะรัง เป็น สถานศึกษาที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาการศึกษโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จนเกิด เป็นชิ้นงานหรือนวัตกรรมใหม่ และสถานศึกษามีวัฒนธรรมองค์กรที่โดดเด่น ในด้านข้อมูลป้อนกลับ เป็นผลงาน เชิงประจักษ์สามารถจับต้องได้จริงและได้รับรางวัลต่าง ๆ จนสามารถยืนยันได้ว่าการพัฒนาสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม นั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Chiwpreecha (2013) ที่พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 คือ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยครูและชุมชนเป็นหลัก ส่วนที่ 2 หลักการ แนวคิด และ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของการบริหาร ประกอบด้วย การบริหาร ได้แก่ การวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลโดยครูและชุมชนเป็นหลัก ส่วนที่ 4 การนำรูปแบบการบริหาร แบบมีส่วนร่วมไปใช้และเงื่อนไขของความสำเร็จ และผลการวิจัยของ Teekaporn (2017) ที่พบว่า รูปแบบ

การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพในระดับมาก

3. จากการศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง พบว่า ครูและบุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษา กศน. อำเภอยะรัง มีความพึงพอใจต่อการการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยพัฒนานั้น เป็นรูปแบบการบริหารที่มุ่งเน้นในครูและบุคลากร กศน. อำเภอยะรัง เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในทุกมิติ ตั้งแต่การเริ่มกำหนดและจัดทำเป้าหมายการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี ทำให้ครู และบุคลากรทุกคนมีความเข้าใจร่วมกันในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา จากนั้นในกระบวนการบริหารสถานศึกษาได้นำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยได้สรุปสังเคราะห์ขึ้น เข้ามาใช้ในการบริหารงาน ส่วนผลผลิตเป็นผลที่เกิดจากรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม นั้น เป็นผลที่เกิดจากการดำเนินงานร่วมกันโดย และในด้านข้อมูลป้อนกลับ สถานศึกษามีผลงานเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการยืนยันผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในส่วนของผลงานเชิงประจักษ์ที่สถานศึกษาได้รับ แบ่งออกเป็นด้านสถานศึกษา เช่น รางวัลชนะเลิศ ผู้บริหารดีเด่นระดับภาคใต้ และระดับกลุ่มสำนักงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ รางวัลเด็ก และเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ รางวัลชนะเลิศ กศน. ตำบลดีเด่นระดับจังหวัดปัตตานี รางวัลชนะเลิศนักศึกษาดีเด่นระดับกลุ่มสำนักงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น ด้านนวัตกรรม เช่น รางวัลรองชนะเลิศ โครงการประกวดโครงงานเครื่องแกะเมล็ดลูกหยี เข้าร่วมโครงการ Thailand Science Project Grand Award รางวัลชนะเลิศ การประกวด โครงงานแก้อัจฉริยะจากล้อรถยนต์ เป็นต้น ด้านพัฒนาชุมชน เช่น รางวัลชนะเลิศภาคีเครือข่ายดีเด่น ระดับกลุ่มสำนักงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ รางวัลชุมชนต้นแบบตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืนระดับอำเภอ และสถานศึกษาได้นำเครื่องกะเทาะเปลือก และเครื่องแกะเมล็ดลูกหยีไปให้ชุมชนในอำเภอยะรังใช้ในการประกอบอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากลูกหยีด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Wonhsuwan (2017) ที่กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถให้การบริหารองค์กรดำเนินไปด้วยความราบรื่น ผู้บริหารจะได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากบุคลากร จนเกิดขวัญและกำลังใจมีความกระตือรือร้นที่อยากจะทำงานให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีการพัฒนามูลนิธิ เพื่อเพิ่มศักยภาพของทีมงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Teekaporn (2017) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น มีผลการทดลองใช้รูปแบบโดยภาพรวมของกลุ่มผู้ทดลองใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการวิจัยของ Chinsri (2017) ที่พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา การจัดการศึกษานอกระบบระดับขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยควรนำรูปแบบนี้ไปใช้ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ยะรัง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักและมียุทธศาสตร์ประกอบย่อย พร้อมทั้งแนวทางในการดำเนินงาน ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนเมื่อนำรูปแบบไปใช้ต้องศึกษาและปฏิบัติให้ครบถ้วนอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรังเท่านั้น ควรศึกษาขยายไปยังอำเภออื่น ๆ เพื่อคุณภาพ การบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรังในระดับตำบลหรือชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- เกสสิณี ชิวปรีชา. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนตีประจำตำบล. **วารสาร ครุศาสตร์. 40** (3), 147-159.
- จิรวัดน์ ชินศรี. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **วารสารการวิจัยกาสะลองคำ. 11** (3), 243-254.
- ชวิน พงษ์ผจญ. (2561). สภาพปัญหาในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุขของโรงเรียนรัฐบาลในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 44** (2), 116-157.
- ทศพล ธิษะพร. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเครือข่าย ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานี. **วารสารวิจัยและ พัฒนาลอยลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 12** (1), 329-342.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เทวพร ขำเมธา. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มระยะยาโยสม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. **วารสารมหาจุฬาลงกรณ. 4** (1), 176-187.
- ปิยนดา ประยูร. (2548). **วิธีคิดกระบวนระบบ Systems Thinking**. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้าง การเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2550). **สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. รายงานวิจัยสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

References

- Anderson, Virginia, & Johnson Lauren. (1997). **Systems Thinking Basics: From Concepts to Causal Loop**. Waltham: Pegasus Communication.
- George, A. Steiner. (1969), 'A Conceptual and Operational Model of Corporate Planning' in **Top Management Planning**. Toronto: Collier-Macmillan.
- Keeves, John P. (1988). **Educational Research, Methodology, and Measurement: An International Handbook**. Oxford, England: Pergamon Press plc.
- Lunenberg and Ornstein. (1996). **Sociology and Modern System Theory**. Englewood, Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- McClelland, David C. (1961). **The Achieving Society**. New York: The Free Press.
- Pegasus, Communications. (2000) . **What is System Thinking?**. [Online]. Available: [http://www.papert.org/articles/situating constructionism.html](http://www.papert.org/articles/situating%20constructionism.html).
- Swansburg, R. (1996). **Management and Leadership for Nurse Management**. Boston: Jones and Bartlett.

Translated Thai References

- Chinsri, J. (2017). The Development of a Participatory Administration Model of Polytechnic Colleges in The Vocational Education Commission. **Kasalongkham Research Journal Chiangrai**. 11 (3), 243-254. (in Thai)
- Chiwpreecha, K. (2013). Development of a Participative Management Model for Outstanding Sub-district Schools. **Journal of Education Studies**. 40 (3), 147-159. (in Thai)
- Kammata, T. (2015). **Participative Administration of School in Srayaisom Group Under Suphanburi Primary Educational Service Area 2**. (An Independent Study, Master of Education Program). Silapakorn University. (in Thai)
- Pongpajon, C. (2018). The States and Problems of Peacebuilding Education Development of Government Schools in 3 Southernmost Provinces of Thailand. **Journal of Social Sciences and Humanities**. 44 (2), 116-157. (in Thai)
- Prayoon, P. (2005). **Methods of Thinking About Systems Thinking**. Bangkok: Project to Enhance Learning for a Happy Community. (in Thai)
- Sangin, T. (2016). **Participative Administration of Suangdutthawittaya School in Suphanburi Province**. (An Independent Study, Master of Education Program). Silapakorn University. (in Thai)

- Teekaporn, T. (2017). The Development of Participative Management System to Effective Promotion High School Cluster at Uthaithani Province. **Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn**. 12 (1), 329-342. (in Thai)
- Wisalaporn, S. (2007). **State of Education Management in Southern Provinces of Thailand**. Research Report of the Secretariat of the Education Council. Bangkok: V.T.C. Communication. (in Thai)
- Wonhsuwan, N. (2017). The Participative Management. **Mahachula Academic Journal**. 4 (1), 176-187. (in Thai)

ผู้เขียน

นางสาวไรวินท์ พลเพชร

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเยะรัง

สำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี

หมู่ที่ 3 ถนนสิโรรส ตำบลเยะรัง อำเภอเยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160

e-mail: Raiwin4@gmail.com

